

Sebészvacsorák

Szabó András dr.

Hüttl Hümer – vacsorázunk vagy operálunk?

Molnár Ferenc karcolatait olvasom, amelyek a Toll című kötetben jelentek meg, alcíme: Rövid igaz történetek, megjegyzések, feljegyzések, kuriózumok gyűjteménye [1]. A 24. számot viselő karcolatban elmeséli, hogy egy vacsorán vett részt, és vele szemben az ország egyik leg híresebb sebésze ült. Az ilyen vacsorákon közös menü van, az ember vagy megeszi, vagy otthagyja. De a professzor csupa puha ételeket kapott: főtt halat, gombát, tojást. Molnár nem törődött a dologgal, de egyszer megszólalt a professzor:

„– Észreveszi – kérdezte –, hogy miket eszem én? ...Mi hiányzik a vacsorámból?

– Úgy látom, a hús.

– Nem – mondta... És mindjárt felelt is a kérdésre: – A kés.

Valóban most vettem csak észre, hogy miután szilárd ételeket nem evett, nem használt kést az evéshez.”

A professzor elmesélte a kés nélküli étkezésének okát is: „– Ez azóta van – mondta –, mióta egy grófné elájult miattam az asztalnál... A grófné szemben ült velem az asztalnál, úgy, ahogy most ön. És csirkét szolgáltak fel... A grófné azt mondta, hogy úgy vágtam a csirkét, ahogy az emberek érzékeny kis testrészeit szoktam vágni... De az a precízió, az a villámgyors biztonság, amivel én a csirkét az ízületeinél szétvágtam, az a biztos metszés, amivel az izmokat a finom csontokról lefejtettem, borzalmasan hatott rá... Ha magam eszem, vagy kollégákkal, nem törődöm ezzel, de ha nagy ritkán, mint ma is, társaságba kerülök, olyan ételeket eszem, amelyekhez nem kell kés. Folyton arra gondolok, hogy mások mi mindent gondolnak, mikor kést látnak a kezemben. Innen a hal és a rántotta.”

Ez a történet idézte fel emlékezetemben azt az évekkel ezelőtti esetet dr. T. Gábor barátommal kapcsolatban, aki a Bugyi-iskola egyik kiválóságaként nagyszerű kézsebész volt. Gábor felesége, Erika a kórház könyvtárosa. Egy napon átmentem a könyvtárba. A következő párbeszéd zajlott le közöttünk:

– Kezit csókolom, Erika. Hogy van?

– Ne is mondja, András. Ez a Gábor!

– Miért, mi történt?

– Tegnap este csirkét sütöttem. Gábor valósággal ki-preparálta a sültben az ereket, inakat, ízületeket, a csontokat. Már nem tudtam tovább nézni. Megmondtam neki: döntse el, vacsorázunk vagy operálunk.

Úgy látszik, hogy a sebész foglalkozása az étkezésére is rányomja a bélyegét. Hogy ki is volt Molnár Ferenc vacsoraszomszédja, Kosztolányi Dezsőnek egy 1932-ben írt jegyzetéből megtudhatjuk: „*Furcsa dolog. Láttam Thomas Mannt, amint egy adóintést olvasott, Bartók Bélát, amint egy vargainas füttyülését hallgatta, és Hüttl Hü-mért, amint egy nyári vendéglőben a tányérján levő rántottcsirkét operálta*” [2].

Hüttl Hümer (1868–1940) a Szent István, majd a Szent Rókus Kórház főorvosa, egyetemi magántanár, a kor egyik legendás sebésze volt (1. ábra). A bécsi orvosok, akik látták operálni, „Der Paganini des Messers”-nek – a „szike Paganinijének” – nevezték. A sebészet és a zene töltötte ki az életét. Számos, ma is használt módszer bevezetése fűződik a nevéhez, mint a maszk, a gumikesztyű és a jódos bőrfertőtlenítés rendszeres használata. Az első gyomor-bél varrógép kifejlesztője volt. Szakított a szokásos fehér kórházi felületekkel, a Pajor Szanatórium műtőjét vörös csempékkel burkoltatta be [3].

1. ábra

Dr. Hüttl Hümer. Berán Lajos (1882–1943) bronzreliefje (részlet)

Tauffer Vilmos – vacsorabaleset

Blaha Lujza, a kor ünnepezt művésznője 1887-ben súlyosan megbetegedett. Némi hasztalan kitérők – mint az akkor népszerű tátrai szanatóriumi kúrák – után Boytha József (1850–1939), a Népszínház közkedvelt orvosa

2. ábra | Blaha Lujza mellszobra. Bory Jenő (1879–1959), 1940, Rimaszombat

Tauffer professzort kérte fel konzíliumra – nem véletlenül [4].

Tauffer Vilmos (1851–1934) 30 éves korában, 1881-ben lett a II. Női Klinika igazgatója. A modern operatív nőgyógyászat megteremtője, ő végezte az első sikeres császármetszést, veseeltávolítást és epeműtétet hazánkban. 1898-ban ezredik hasmetszését ünnepelték tanítványai, és 1917-ben, mikor tanszékét átadta, 8486 hasmetszés volt mögötte, írta tanszéki utódja, Tóth István professzor [5].

A konzílium eredménye: petefészektműtő, az operáció elkerülhetetlen. A műtét 1887. október 5-én történt a

3. ábra | Tauffer Vilmos mellszobra. II. Szülészeti és Nőgyógyászati Klinika, Budapest. Strobl Alajos (1856–1926). Korabeli fénykép (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár – Budapest Gyűjtemény)

művésznő lakásán, az ebédlőasztalon, mivel a klinikán műtő sem volt. Három nappal később a *Budapesti Hírlap* arról tudósította olvasóit, hogy „*Blaha Lujza asszony állapota öröndetesen javul, ... lassan, de biztosan halad a gyógyulás felé. Megjegyezzük még, hogy Tauffer operációja összesen kilenc percig tartott, és segédkeztek neki Velits dr., Berczeller dr. tanársegédek és Dratsay dr. gyakornok*” [6]. A „nemzet csalogánya” szerencsésen felgyógyult.

A műtét utáni első népszínházi fellépésekor a Sárka csikó előadásán a jelen lévő Tauffer professzor óriási ünneplésben részesült. Az ezt követő ünnepi lakomán történeteket maga Tauffer mesélt el az *Ujság* című lapnak: „*Magam az ünnepeltnek balján ültem; az én balomon pedig ... szebbnél szebb hölgyek, lányok, asszonyok. Kérdezem én, az akkor fiatal és most meg a mindig legénykedő uraktól: vajjon csoda-e, hogy a tartármártást kínáló szobaleány kezéből, közreműködésem folytán, a meritőkanál olyan szerencsétlenül repült ki, hogy tartalmával együtt épp a Blaha Lujza nehéz fehér selyemrubájának uszályán állapotott meg. – Itt következik a katasztrófa?: nem – mert amikor én kővé meredve néztem le a szerencsétlenség színhelyére, „Ő” egy kecses mozdulattal megragadva uszályának redőjét úgy borította ezt le, hogy szörnyű cselekedetemet, kettőnkön kívül, senki nem vette észre. Kérdezem orvoskollégáimat: kötelezett-e közülük valakit valaha páciensnője oly mélységes hálára, mint engemet, a páratlan, az egyetlen, az asszonyi báj megtestesítője: Blaha Lujza?*” [7] (2. ábra).

Az orvos és betege között egy életre szóló barátság alakult ki, a professzor ott volt a nagymama halálos ágyánál is.

Tauffer Vilmos még életében szobrot kapott, Strobl Alajos alkotását 70. születésnapján ünnepsége alkalmával adták át 1921. július 2-án a II. Szülészeti és Nőgyógyászati Klinika előterében (3. ábra).

Irodalom

- [1] Molnár F. Feather. [Toll.] Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1987; pp. 46–49. [Hungarian]
- [2] Kosztolányi D. Man and world. [Ember és világ.] Pesti Hírlap, 1932; 54(170): 6. [Hungarian]. Scribble. [Ákom-Bákom.] Nyugat Kiadó és Irodalmi R. T., Budapest, 1943; p. 165. [Hungarian]
- [3] Csillag I. The “Paganini of the Scalpel” Hüttl Hümér died twenty-five years ago. [25 éve halt meg a „kés Paganinije” Hüttl Hümér.] Orv Hetil. 1965; 106: 81–82. [Hungarian]
- [4] Blaha L. Diary of my life. [Életem naplója.] Magyar Lap- és Könyvkiadó R. T., Budapest, 1920; pp. 181–190. [Hungarian]
- [5] Tóth I. Vilmos Tauffer is 70 years old. [Tauffer Vilmos 70 éves.] Ujság 1921; 19(144): 3. [Hungarian]
- [6] N. N. Literature and art. [Irodalom és művészet.] Budapesti Hírlap 1887; 8(277): 3. [Hungarian]
- [7] N. N. When a famous person falls sick. [Mikor a híres ember beteg lesz.] Ujság 1925; 1(139): 73–74. [Hungarian]

(Szabó András dr.,
Szentés, Csongrádi út 18., 6600
e-mail: szabodoktor@gmail.com)